

2007 YILI İLERLEME RAPORU ÜYELİK YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ ÜSTLENME YETENEĞİ BÖLÜMÜNÜN GENİŞ ÖZETİ

(İKV tarafından gerçekleştirilen resmi olmayan çeviri)¹

Müktesebat Fasılları

Fasıl 1: Malların Serbest Dolaşımı

- **Malların serbest dolaşımına ilişkin genel ilkeler** bakımından, bir ölçüde ilerleme kaydedilmiştir. Dış ticarete standardizasyon kapsamında, zorunlu standartlar ve belli teknik niteliklere tabi tutulan malların sayısı azaltılmıştır. Bununla birlikte, ikinci el motorlu araçlara ilişkin lisans mecburiyeti sürmektedir.
- **Yatay önlemler** alanında uyumlaştırma, genel olarak ileri düzeydedir. Standardizasyon alanında, TSE, Avrupa (CEN, CENELEC ve ETSI) standartlarını büyük ölçüde benimsemiştir; Avrupa standartlarının yüzde doksanından fazlası uyumlu haldedir. Bununla birlikte, özellikle piyasa gözetimine ilişkin olarak, uygulamaya yönelik kapasite yeterince geliştirilememiştir.
- **Uygunluk değerlendirmesi** alanında, özellikle onaylanmış kuruluşlar bakımından önemli düzeyde ilerleme sağlanmıştır.
- **Akreditasyon** alanında önemli düzeyde ilerleme sağlanmıştır.
- **Metroloji** alanında idari kapasiteye ilişkin olarak bir ilerleme sağlanamamıştır. Ölçüm ve ölçüm aletlerine ilişkin olarak, gerekli yasal düzenlemeler çıkarılmayı beklemektedir.
- **Piyasa gözetimi** alanında, bir ölçüde ilerleme sağlanmıştır, ancak piyasa gözetimi faaliyetlerinin yürütülmesinde, sorumluluğun çok sayıda kurum arasında dağıtılması nedeniyle etkinlik tam anlamıyla sağlanamamıştır.
- **Ürün mevzuatına** ilişkin yeni yaklaşım alanında, önemli ilerleme sağlanmıştır. Tüzükler, ilgili "yeni yaklaşım" yönergeleri ışığında gözden geçirilmiş ve yirmi sektörde tam uyum gerçekleştirilmiştir.
- **Klasik yaklaşım** altında kabul edilen ürün mevzuatı alanındaki uyumlaştırma halihazırda oldukça ileri düzeydedir. Ancak, ilave ilerleme anlamında gıda maddeleri alanında teknik engelleri kaldırıcı bazı düzenlemeler yapılmakla birlikte, yine gıda maddeleri, enerji içecekleri, beşeri tıbbi ürünler ve veteriner ürünleri alanlarında mevcut birtakım engeller sürmektedir. Özellikle ithal alkol ve tütün ürünlerine uygulanan çifte lisans zorunluluğu, ticarete engel teşkil etmeye devam etmekte olup, bu başlık altında katılım müzakerelerinin yürütülmesinde anahtar rolündedir.
- Yine bu başlık altında müzakerelerin yürütülmesinde anahtar öneme sahip olan **usule ait önlemlere** ilişkin olarak uyumlaştırma sınırlı düzeyde kalmıştır.
- **Uyumlaştırılmamış alana ilişkin** olarak başta karşılıklı tanımaya ilişkin hükümler olmak üzere ilerleme kaydedilmemiştir.
- Malların serbest dolaşımı, Aralık 2006'da belli şartlar yerine getirilmeden açılmaması kararlaştırılan 8 başlıktan biridir. G. Kıbrıs bayrağını taşıyan veya son uğradığı liman G. Kıbrıs'ta olan gemi ve uçaklarca taşınan malların serbest dolaşımına uygulanan sınırlamalar devam ettiği müddetçe, Türkiye'nin, bu alandaki Topluluk müktesebatını tam olarak uyguladığı söylenemeyecektir.

Fasıl 2: İşçilerin Serbest Dolaşımı

- Genel olarak bu alandaki ilerleme sınırlı düzeydedir. Başlığa ilişkin kurumsal kapasitenin geliştirilmesi gerekmektedir.
- **İş gücü piyasasına erişim** ile ilgili olarak, yeni yasal düzenlemeler yabancıların Türkiye'de iş gücü piyasasına daha kolay erişimlerini sağlamaktadır.

¹ Konunun bütünlüğünü korumak amacıyla orijinal metinde kullanılan ifadelere mümkün olduğunca sadık kalınmıştır.

- **Kamu İstihdam Hizmetleri'nin** kapasitesinin geliştirilmesine yönelik çabalar devam etmiştir; Türkiye'nin, Avrupa İstihdam Hizmetleri ağına katılması için daha fazla çaba sarfedilmesi gerekmektedir.
- **Sosyal güvenlik sistemlerinin eşgüdümüne** ilişkin ilerleme kaydedilmiştir.
- Avrupa sağlık sigortası kartına ilişkin çalışmalara başlanmamıştır.

Fasıl 3: Yerleşme Hakkı ve Hizmet Sunma Serbestisi

- **Yerleşme hakkına** ilişkin sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Türk yasal düzenlemeleri çerçevesindeki cinsiyet, uyruk, yerleşik olma hakkı, dil gereklilikleri gibi bazı hükümler Topuluk düzenlemeleri ile uyumlu değildir.
- **Sınır ötesi hizmet sunumu serbestisinde** sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Halihazırda AB ülkelerinde kayıtlı firmalara yönelik mevcut kayıt, lisanslama ve yetkilendirme gereklilikleri müktesebatla uyumlu değildir.
- Posta hizmetleri alanında herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir. Türkiye bu alandaki mevzuatını uyumlaştırmaya başlamamıştır.
- **Mesleki yeterliliklerin karşılıklı olarak tanınması** alanında sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Yükseköğretim Kurulu altı meslek grubu ve mimarların asgari eğitim şartlarına ilişkin 2005/36 sayılı Direktife uyum sağlanmasına yönelik bir yönetmelik çıkarmıştır.
- Genel olarak müktesebata uyum sınırlıdır.

Fasıl 4: Sermayenin Serbest Dolaşımı

- **Sermaye hareketleri ve ödemeler** alanında ilerleme kaydedilmiş; bazı kısıtlamalar kaldırılmış veya kolaylaştırılmıştır.
- Radyo ve televizyon yayıncılığı, elektrik, turizm, savunma, denizcilik, hava ve kara taşımacılığı, eğitim ve istihdam büroları gibi sektörel alanların yasal düzenlemelerinde, dolaysız yabancı yatırımlara yönelik kısıtlamalar bulunmaktadır.
- Yabancıların gayrimenkul edinimi alanında bazı kısıtlamalar bulunmaktadır.
- **Ödeme sistemlerine** ilişkin ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Kara para aklama ile mücadelede**, özellikle suç kaynaklı kazançların aklanmasının önlenmesine yönelik yasal çerçevenin kabul edilmesi ile ilerleme kaydedilmiştir.
- Bu fasılda katılım müzakerelerinin temel unsuru olan yasal düzenlemelerin güçlendirilmesine yönelik bir eylem planının kabul edilmesi gerekmektedir.

Fasıl 5: Kamu İhaleleri

- **Kamu sözleşmelerinin kararlaştırılmasında** sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Türk kamu ihale mevzuatı müktesebattan pek çok noktada ayrılmaktadır. Örneğin "sözleşme makamı" AT Yönergelerine uymamaktadır.
- 2007 yılında güncellenen ihale mali eşikleri AT düzeylerinin üzerindedir. Söz konusu yüksek limitler yabancı teklif sahiplerinin ihalelere başvurmasını engellemekte ve rekabete zarar vermektedir.
- **İdari kapasite** konusunda ilerleme kaydedilmiştir. Kamu İhale Kurumu giderek artan bir etkililik ve etkinlikle çalışmaktadır. Bununla birlikte, kamu ihaleleriyle ilgili politika koordinasyonu ve uygulamasının genelinden sorumlu bir birim bulunmamaktadır.
- Şikayetlerin azaltılmasına yönelik mevzuat kısmen kabul edilmiştir.

Fasıl 6: Şirketler Hukuku

- Genel olarak müktesebat uyumu sınırlı kalmıştır ve sınırlı ilerleme olmuştur.
- Bu başlıkta müzakerelerin ilerlemesi için anahtar bir öge olan Türk Ticaret Kanunu'nun kabul edilmesi konusunda hiç ilerleme olmamıştır.
- **Kurumsal muhasebe** alanında sınırlı ilerleme kaydedilmiştir.
- **Denetlemeye** ilişkin sınırlı ilerlemeden söz edilebilir.

Fasıl 7: Fikri Mülkiyet Hukuku

- *Yasal çerçeve müktesebat ile büyük ölçüde uyumlu olmasına rağmen az ilerleme gerçekleşmiştir.*
- **Telif hakları ve bağlantılı haklar** hakkındaki genel yasal çerçeve, müktesebat ile büyük ölçüde uyumludur ancak, Gümrük Birliği Kararı'nın gerektirdiği etkili uygulamanın sağlanması konusunda idari kapasitenin yetersizliği sürmektedir.
- Türkiye, dünyada fikri mülkiyet haklarının korunmasını ve uygulanmasının en sorunlu olduğu ülkelerden biridir.
- **Sınai mülkiyet hakları** yasal çerçevesine ilişkin olarak bazı ilerlemelerden söz edilebilir. Ancak sınai mülkiyet haklarının özellikle yürütülmesi ve uygulanması konularındaki ciddi eksiklikler sürmektedir.
- **Uygulama** konusunda; fikir ve sanat eserleri hakkındaki kanun, uygulayıcıların daha fazla inisiyatif alabilmeleri amacıyla tadil edilmiştir.

Fasıl 8: Rekabet Politikası

- Türkiye **kartellerle mücadele** alanında ilerleme kaydetmiştir. Bu alandaki uyum düzeyi yüksektir. Devlet yardımları konusunda ise ilerleme olmamıştır.
- Rekabet Kurumu motorlu taşıtlara ilişkin yeni bir blok muafiyet tüzüğü çıkarmıştır. Yeni tüzükle pazar payı hesaplama yöntemlerini belirlemiş ve %40 pazar payı sınırı getirmiştir. Rekabet Kurumu para cezalarını yeniden düzenlemiştir.
- Yeni çıkarılan düzenleyici etki analizi yönetmeliğinde rekabet üzerine etkisi olan düzenlemelerde Rekabet Kurumu'ndan görüş alınması zorunluluğu getirilmiştir.
- Yatay işbirliği anlaşmaları, *de minimis* kuralı ve sigortacılık, teknoloji transferi, telekomünikasyon ve posta hizmetleri sektörlerine ilişkin olarak ise ikincil mevzuat henüz çıkarılmamıştır.
- Rekabet Kurumu'nun kapasitesi ve bağımsızlığı yeterli düzeydedir. Ancak Danıştay'ın idari kapasitesinin artırılması konusunda iyileşme kaydedilmemiştir. Kamu teşebbüsleri ve münhasır ve inhisari haklara sahip teşebbüsler alanında da ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Devlet yardımları** konusunda hiçbir gelişme yaşanmadığı gibi Türkiye yeni teşvikler vermeye devam etmiştir.
- **Demir-çelik sektöründeki yardımlarda** ise sınırlı gelişme olmuştur. Türkiye Komisyon'a taslak bir Ulusal Yeniden Yapılandırma Planı iletmıştır. Bu sayede geçmişte verilen yardımların envanteri çıkarılabilmektedir. Yeni çıkarılan yatırım teşviki düzenlemesi de bu sektörde devlet yardımı verilmesini önlemektedir. Ancak halen, özellikle sektöre ilişkin sanayi stratejisi ve gelecekte verilecek yardımlar konusunda olmak üzere önemli eksiklikler bulunmaktadır. Türkiye şirket bazında iş geliştirme planlarını da Komisyon'a sunmamıştır.

Fasıl 9: Mali Hizmetler

- **Bankalar ve finans holdingleri** alanında önemli ilerleme kaydedilmiştir.
- **Bankalar ve kredi kartlarına** ilişkin uygulamaya yönelik yeni bir tüzük yürürlüğe girmiştir.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Bankacılık Yasasına ilişkin uygulama tüzüklerini kabul etmiştir.
- Bankalar Birliği tüketicilerle bankalar arasındaki anlaşmazlıkların çözümü amacıyla bir tahkim kurumu kurmuştur.
- Özellikle Bankacılık Yasasına ilişkin uygulamaya yönelik mevzuatın çıkarılmasıyla Bankacılık alanında önemli ilerleme kaydedilmiştir.
- Yeni sigortacılık kanunu AB sigortacılık kanununun bazı temel ilkelerine uyulmaması nedeniyle müktesebatla kısmen uyumludur. Mecburi sigortacılık sektöründe tarife belirleme serbestisi sınırlandırılmıştır. Sektör ve politikaya ilişkin koşullar Hazine'nin onayına tabidir.
- Hayat dışı sigorta anlaşmasının müşterek sigorta, kredi sigortası, mahkeme masrafları sigortası ve turist sigortası alanlarında ilerleme kaydedilmemiştir.
- Sigortacılık Genel Müdürlüğü ve Sigorta Denetleme Kurulu'nun bağımsızlığı ve uygulama kapasitesi alanında bir ilerleme kaydedilmemiştir. Sigorta ve ek emeklilik alanlarında müktesebata kısmen uyum sağlanmıştır.
- Mali Hizmetler, AB Dış İlişkiler ve Genel İşler Konseyi'nin (GAERC) 11 Aralık 2006'da Türkiye hakkında kabul ettiği ve 14-15 Aralık 2006'da AB Konseyi'nin onayladığı sekiz karardan biridir. G. Kıbrıs'ta kayıtlı ya da son limanın G. Kıbrıs olduğu gemi ve uçaklarla taşınan malların

serbest dolaşımına ilişkin sınırlamalar devam ettiği sürece Türkiye bu alana ilişkin müktesebatı tam olarak uygular durumda olmayacaktır.

Fasıl 10: Bilgi Toplumu ve Medya

- Genel olarak elektronik iletişim alanında, başta ikincil mevzuatın çıkarılması olmak üzere, ilerleme kaydedilmiştir. Görsel-işitsel politika alanında ise Türkiye'nin uyumu sınırlı düzeydedir.
- **Elektronik iletişim ve bilgi teknolojileri** alanında, mobil hizmetler başta olmak üzere, genişbant piyasası büyümüştür, ancak sabit hatta rekabet halen sınırlı düzeydedir. Önemli düzenlemeler yapılarak, AB müktesebatına uyum çalışmalarında ilerleme kaydedilmiştir.
- Başta yeni Elektronik Haberleşme Kanunu'nun onaylanması olmak üzere, evrensel hizmet yükümlülüklerinin AB ile uyumlu hale getirilmesi, operatörlere uygulanan yüksek iletişim vergileri dahil olmak üzere lisans rejimi ve düzenleyici kurumun bağımsızlığı ele alınması gereken konular arasında yer almaktadır.
- **Görsel-işitsel politika** alanında, AB müktesebatına uyum açısından herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir. Özellikle TRT ve RTÜK'ün bağımsızlığı endişe konusu olmayı sürdürmektedir.

Fasıl 11: Tarım

- Ortak Tarım Politikası (OTP) mevzuatına uyumda sınırlı ilerleme kaydedilmiştir.
- Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'nın yeniden yapılandırılmasında hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir; ancak, Bakanlığın idari kapasitesi artırılmıştır.
- **Yatay konularda** mevzuat uyumunda ilerleme çok sınırlı olmuştur. OTP'deki eğilimin tersine üretime bağlı destek mekanizmalarının önemli bir bölümü uygulanmaya devam etmektedir. Entegre İdare ve Kontrol Sistemi (IACS) ve Çiftlik Muhasebe Veri Ağı (FADN) oluşturulmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Ulusal Çiftçi Kayıt Sistemi AB mevzuatı ile uyumludur. Bununla birlikte çiftçilerin %10'u hala kayıt altında değildir. Arazi tanımlama ve çiftçi kayıt sisteminin daha fazla geliştirilmesi gerekmektedir.
- **Ortak piyasa düzenlerine** ilişkin sınırlı ilerleme kaydedilmiştir.
- **Kırsal kalkınma** alanında katılım öncesi mali yardım aracına (IPARD) ilişkin ödeme ajansı hakkında kanun (Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri hakkında Kanun) kabul edilmiştir. IPARD ajansının ulusal akreditasyonuna ilişkin hazırlıklar devam etmektedir. Türkiye'nin IPARD programını zamanında hazırlayıp Komisyon'a sunması IPARD fonlarının tamamından yararlanabilmesi için bir ön koşuldur. IPARD'ın zamanında uygulanması risk altındadır.
- **Kalite politikası** alanında hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Organik tarım** alanında ilerleme kaydedilmiştir. Bu alandaki mevzuat, üretim teknolojisi ve yetkilendirme kurumlarına ilişkin gerekliliklere yönelik bazı AB düzenlemeleri göz önünde tutularak değiştirilmiştir. Türkiye'nin üçüncü ülkeler listesine dahil edilmesine yönelik herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir.
- **İkili ticari ilişkiler** alanında Türkiye canlı hayvan ve et ithalatına yönelik teknik engelleri kaldırmamıştır.
- Tarım da dahil olmak üzere, Türkiye'nin G. Kıbrıs'a yönelik kısıtlamalarını ilgilendiren politika alanlarını kapsayan 8 fasılda müzakerelerin açılmamasına ve Türkiye'nin Ankara Anlaşması Ek Protokolü'nü bütünüyle uyguladığının Komisyon tarafından teyit edilmesine kadar hiçbir fasılın geçici olarak kapatılmamasına karar verilmiştir.

Fasıl 12: Gıda güvenliği, veterinerlik ve bitki sağlığı

- **Gıda güvenliği** müktesebatının ulusal mevzuata aktarılması ve uygulanmasında sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Gıda, yem, veterinerlik, hijyen ve resmi kontrollere ilişkin kanunları kapsayan ve bu alandaki müktesebata uyumun temelini oluşturan mevzuat paketi kabul edilmemiştir. Ulusal Gıda ve Yem Acil Uyarı Sistemi oluşturulmuştur. Bununla birlikte çok sayıda uyarı gelmeye devam etmektedir. Uyarılar çoğu zaman aynı şirketlerle ilgilidir.
- **Veterinerlik politikası** alanında müktesebat uyumuna ilişkin sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Bununla birlikte uygulama iyileşmiştir.

- **Hayvan hastalıkları** ile mücadele devam etmiştir; ancak, başta şap hastalığı olmak üzere hayvan hastalıklarının kontrolü büyük endişe yaratmaya devam etmektedir. Bulaşıcı süngerimsi beyin hastalığı (TSE) alanında hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir.
- Sığır cinsi **hayvanların tanımlanması ve kayıt altına alınması ve hareketlerinin izlenmesinde** ilerleme kaydedilmiştir. Koyun ve keçilerin tanımlanması ve kayıt altına alınmasına yönelik çalışmalar başlasa da bu konuda önemli bir ilerleme kaydedilmemiştir. Türkiye'nin ilk veteriner sınır kontrol noktası İstanbul'da faaliyete geçmiştir. Bunun yanında ithalat kontrol sistemlerine yönelik mevzuat AB müktesebatı ile uyumlu değildir. Evcil hayvanların ticari olmayan hareketlerine yönelik mevzuat müktesebata uyumlu değildir.
- Türkiye, AB tarafından zorunlu kılınan eksik aktif maddeleri **kalıntı izleme planına** eklemiştir.
- **Canlı hayvan ve hayvansal ürünlere ilişkin ithalat kurallarında** hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Veteriner kontrollerinin finansmanına** ilişkin mevcut sistem AB uygulamaları ile uyumlu değildir.
- **Sığır eti ithalat yasağı** devam etmektedir.
- **Hayvan refahı ve zooteknik konularda** hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Gıda ve yemin piyasaya sunulması** alanında ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Hijyen** paketinin ulusal mevzuata aktarılması tamamlanmamıştır. Mevcut mevzuat, yürürlükte olmayan AB kurallarına dayanmaktadır.
- Bakanlığın birimleri ve kurumlar arasındaki **yetki paylaşımının** net olmaması nedeniyle ulusal mevzuata aktarma ve resmi denetimlerde sorunlarla karşılaşmaktadır.
- **Resmi denetime** ilişkin idari kapasite, gıda denetmenlerinin sayısının artırılması suretiyle iyileştirilmiştir. Bununla birlikte müktesebatın gerektiği şekilde uygulanmasının temin edilmesi için idari kapasitenin daha fazla güçlendirilmesi gerekmektedir. Spesifik sektörlere yönelik hijyen kılavuzları geliştirilmiştir. Akredite laboratuvar sayısı 16'ya yükselmiştir.
- **Gıda işletmelerinin yeniden yapılandırılmasına** yönelik hiçbir adım atılmamıştır. Gıda işletmelerinin büyük bir çoğunluğu AB hijyen gereklilikleri ile uyumlu değildir.
- **Hayvan yan ürünlerine** ilişkin ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Etiketleme, sunuş ve reklam, katkı maddeleri ve saflık kriterleri, öz çözücüleri, hızla dondurulmuş gıda maddeleri, işlenmiş gıdalara** ilişkin düzenlemeler büyük ölçüde müktesebat ile uyumludur.
- **Tatlandırıcılar ve gıda ile temas halindeki** maddelerine ilişkin mevzuat uyumunun tamamlanması gerekmektedir.
- **Gıda katkıları, genetiği değiştirilmiş organizmalar ve yeni gıda ürünlerinde** mevzuat uyumu tamamlanmamıştır.
- **Bulaşanlara** ilişkin müktesebatın temel gereklilikleri mevcuttur; ancak, AB uygulamalarına tam uyum sağlanması için bazı değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Aflatoksin önemli bir sorun olmaya devam etmektedir.
- Gıda Maddelerinde Pestisit Kalıntılarının Resmi Kontrolü için Numune Alma Metodları Tebliği yürürlüğe girmiştir.
- **Özel beslenme amaçlı gıdalara** ilişkin kurallar ulusal mevzuata aktarılmıştır ve uygulanmaktadır.
- **Maden suları** alanında uyum ileri düzeydedir.
- **Yemlere ilişkin özel kurallar** alanında ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Bitki sağlığı politikası** alanındaki ilerleme sınırlı olmuştur. Bitki sağlığı ve karantinaya ilişkin mevzuat uyumu tamamlanmamıştır. Bununla birlikte **bitki koruma ürünlerine** ilişkin müktesebat ulusal mevzuata aktarılmıştır. Bitki Koruma Ürünlerinin Ruhsatlandırılması Hakkında Yönetmelik yayımlanmıştır.
- **Tohum Kanunu** kabul edilmiş ve tohum çeşitlerine ilişkin ilk yönetmelik yürürlüğe girmiştir.
- Denetçilerin teknik kapasiteleri eğitimler vasıtasıyla geliştirilmiştir.
- **Uluslararası antlaşmalara** ilişkin olarak Yeni Bitki Çeşitlerinin Korunmasına İlişkin Uluslararası Birlik Sözleşmesi TBMM tarafından onaylanmıştır. Birliğe Türkiye'nin üyeliği Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir.

Fasıl 13: Balıkçılık

- Müktesebat uyumunda kayda değer bir ilerleme kaydedilmemiştir. Su Ürünleri Kanunu kabul edilmemiştir. Merkezi idari yapılar yetersizdir. Farklı bakanlıklar ve Tarım ve Köyşleri Bakanlığının farklı birimleri arasında yetkinin dağıtılması durumu devam etmiştir.

- **Kaynak ve filo yönetimi** alanında ilerleme kaydedilmiştir. 29 balıkçılık liman ofisinin inşaatı tamamlanmıştır. Su ürünleri bilgi sistemi oluşturulmuştur. Bu sistem denetmenlerin, günlük avlanma ve boşaltma bilgilerini merkezi veritabanına kaydetmelerine imkan tanımaktadır. Söz konusu sistem Ortak Balıkçılık Politikası'nın bazı temel gerekliliklerini yerine getirmekle birlikte sistemin daha fazla geliştirilmesi gerekmektedir. Filo kayıt ve gemi izleme sisteminin geliştirilmesine yönelik teknik çalışmalarda ilerleme kaydedilmiştir. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, amatör ve ticari avlanma faaliyetlerini düzenlemek üzere sirkülerler yayımlamıştır. Bununla birlikte su ürünleri stok tespiti ve değerlendirilmesi araştırmaları konusunda hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Piyasa politikası, yapısal faaliyetler ve devlet yardımları** alanlarında hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir. Su ürünleri sektörüne yönelik kapsamlı bir politika belgesi mevcut değildir. Yeni uluslararası anlaşmalar imzalanmamıştır. Bununla birlikte Türkiye, Karadeniz'de su ürünlerinin yönetimine ilişkin uluslararası bir çerçeve oluşturulmasını aktif olarak desteklemektedir.

Fasıl 14: Ulaştırma Politikası

- **Kara taşımacılığı** alanında genel olarak ilerleme kaydedilmiştir. Tüm profesyonel sürücülerin mesleki yeterlilik sertifikasyonu süreci devam etmektedir. Karayolu Taşıma Kanunu uyarınca iç pazarda faaliyet gösteren operatörlerin ruhsatlandırılması tamamlanmak üzeredir.
- Tehlikeli maddelerin taşınmasıyla ilgili yeni bir yönetmelik kabul edilmiştir. Ancak bu yönetmelik Türkiye ilgili Avrupa anlaşmasına taraf olmadığı için yürürlüğe girmemiştir.
- Karayolu Genel Müdürlüğü'nün kurumsal kapasitesi artmıştır.
- Türkiye'deki ağırlık ölçüm istasyonları seyahat sıklığı ve trafikteki ağır yük taşıtlarının sayısı dikkate alındığında yetersiz kalmaktadır.
- Ulaştırma Bakanlığı'nın AB Koordinasyon Dairesi güçlendirilmiştir.
- **Demiryolu taşımacılığı** alanında herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir. Türk mevzuatı AB müktesebatı ile uyumlu değildir ve TCDD tekel konumundadır.
- Türkiye'de Topluluk müktesebatı kapsamına giren **iç su yolu taşımacılığı** bulunmamaktadır.
- **Hava taşımacılığı** alanında gelişme kaydedilmiştir. Hava taşıyıcıları için mesuliyet sigortası, trafik kontrolörlerinin lisansı ve değerlendirilmesi, güvenlik sorunlarının raporlanması ve değerlendirilmesi gibi alanlarda uygulamaya ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.
- Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü yeniden yapılanmasını tamamlamış, çalışan sayısını artırmış ve Antalya'da bir şube açmıştır.
- Türkiye henüz Komisyon ile "yatay havacılık anlaşması" müzakerelerine başlamamış olup, Topluluk hukukunun temel bir gerekliliği olan Topluluk tahsisini kabul etmemektedir.
- Hava Trafik Yönetimi konusunda bölgesel işbirliği yetersizdir. Türkiye ve G.Kıbrıs'ta bulunan hava kontrol merkezleri arasındaki iletişimsizlik Lefkoşa Uçuş Bilgi Bölgesi'ndeki hava güvenliğini tehlikeye atmaktadır.
- **Deniz taşımacılığı** alanında, mevzuatın uyumunda ve özellikle güvenlikle ilgili idari kapasitenin güçlendirilmesinde iyi düzeyde gelişme kaydedilmiştir. Gemilerin, Ro-Ro gemilerinin incelenmesi ve ruhsatlandırılması, yolcuların gemilerde kaydedilmesi ve güvenliği, petrol ya da diğer zararlı maddelerin yol açtığı kirlilik, araç trafiğini izleme ve bilgi sistemi gibi alanlarda uygulamaya yönelik düzenlemeler kaydedilmiştir.
- Bazı uluslararası sözleşmelere (SOLAS-78, SOLAS-88, Load Line 88 ve Mar-Pol annex III ve IV) imzacı olma usulleri bakımından gelişme kaydedilmemiştir. Türkiye Paris Mutabakat Zaptı'nın kara listesinden gri listesine geçmiştir. Türk gemilerinin alıkonma oranı düşmüştür.
- Piyasaya erişim ve gemi tesciline dair kurallar müktesebat ile uyumlu değildir. Bu alanda daha fazla ilerleme sağlamak amacıyla hazırlıklar sürdürülmektedir.
- Taşımacılık alanındaki **devlet yardımları** konusunda gelişme kaydedilmemiştir. Türkiye'de devlet yardımlarını düzenleyecek yerleşik kurum veya yasal çerçeve bulunmamaktadır.
- G. Kıbrıs işletimindeki taşıtlar ve uçaklar ile son durağı G. Kıbrıs olan taşıtlar da dahil olmak üzere Türkiye tarafından malların serbest dolaşımının önündeki tüm engeller kaldırılmadığı müddetçe bu alandaki müktesebata tamamen uyum sağlanması mümkün değildir.

Fasıl 15: Enerji

- **Arz güvenliği** konusunda son bir yıl içerisinde oldukça sınırlı ilerleme kaydedilmiştir ancak bu alandaki hazırlıklar oldukça ileri seviyededir. Meclis tarafından kabul edilen Petrol Kanunu henüz yürürlüğe girmemiştir.
- Türkiye'nin petrol stokları AB yöntemlerine göre hesaplanmamaktadır.
- **İç enerji piyasası** konusunda 5 adet yeni uygulamaya yönelik düzenleme kabul edilmiştir. Elektrik sektörü reformu ve özelleştirme stratejisi kapsamında dağıtım araçlarının işletme hakları yeni kurulan 20 bölgesel dağıtım şirketine aktarılmıştır. Ancak dağıtım araçlarının özelleştirilmesi ertelenmiştir.
- Kaçak kullanım ve teknik kayıplar devam etmiştir. Elektrik tarifeleri maliyetleri yansıtmamaktadır. Türkiye Enerji Topluluğu Antlaşması'na gözlemci statüsündedir.
- İç doğalgaz piyasası alanında ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye'nin ilk yeraltı depolama tesisi Silivri'de faaliyete geçmiştir.
- **Enerji etkinliği** alanında ilerleme kaydedilmiştir. Enerji Verimliliği Kanunu kabul edilmiştir. Ancak söz konusu kanunda hedeflere yer verilmemiştir ve yüksek etkinliğe sahip kojenerasyonun desteklenmesine yönelik düzenlemeler müktesebatla uyumlu değildir.
- Yenilenebilir enerji ile ilgili ulusal hedefler belirlenmemiştir. Türkiye bu alanda müktesebat ile kısmen uyumludur.
- **Nükleer enerji ve radyasyondan korunma** alanlarında uygulamaya dair yeni yönetmelikler kabul edilmiştir. Bu alandaki mevcut yasal çerçevenin tamamlanması, tercüme edilmesi ve onaylanması gerekmektedir.
- Türkiye, 'Kullanılmış Yakıt İdaresi Güvenliği ve Radyoaktif Atıkların İdaresi Güvenliği'ne Dair Birleşik Konvansiyon'a taraf olmamıştır.
- Düzenleyici kurumların bağımsızlıklarının ve kapasitelerinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Fasıl 16: Vergi

- **Dolaylı vergilendirme** alanında herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Katma Değer Vergisi** alanında kısmen uyum sağlanmıştır. Verginin yapısı, oranlar, istisnalar ve özel rejimler alanında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Türkiye tekstil ve konfeksiyon üretimi, restoran hizmetleri, bakımevleri ve huzurevleri hizmetlerinde indirimli KDV oranları uygulamaktadır. Bu değişiklikler müktesebata aykırıdır.
- **Özel Tüketim Vergisinde** Türkiye sınırlı ilerleme kaydetmiştir. Tütün ürünlerindeki ÖTV oranları artırılmıştır. Tütün ve tütün ürünlerine uygulanan ÖTV oranları müktesebatla uyumlu değildir. Türkiye ithal tütün ve sigaraya yerli tütüne uygulanmayan özel bir vergi koyarak bir Tütün Fonu işletmektedir.
- **Alkollü içeceklerin vergilendirilmesi** değere göre vergiye dayanmakta, belli bir tutarın altında ilave bir vergi alınmaktadır. Vergi oranları alkol içeriği yerine ürün tipine göre farklılaştırılmıştır. Bu uygulamanın müktesebat, Gümrük Birliği ve DTÖ kurallarıyla uyumlu bulunmamasının yanı sıra ayrımcı etkileri de bulunmaktadır.
- Türkiye **doğrudan vergilendirme alanında** bazı ilerlemeler kaydetmiştir. Değiştirilen kurumlar vergisi kanunu şirket bölünmesi, ayrılma ve transfer fiyatlama gibi kavramlar getirmiştir.
- İdari işbirliğinde sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Yarı özerk Gelir İdaresi yeniden yapılandırma ve kapasite geliştirme faaliyetlerini devam ettirmektedir.
- **İdari kapasite ve bilgisayarlaşma** alanında ilerleme kaydedilmiştir.

Fasıl 17: Ekonomik ve Parasal Politika

- **Parasal politika** alanında ilerleme kaydedilmiştir. Ancak Merkez Bankası'nın tam bağımsızlığı sağlanmamıştır.
- Kamunun parasal finansmanının yasaklanması ve kamunun finans piyasasına imtiyazlı erişimi gibi önemli konulardaki eksiklikler devam etmektedir.
- Merkez Bankası, Avrupa Birliği'nin genel ekonomik hedeflerinin ülke hedefleri üzerinde yer almasına imkan veren ikincil bir hedefi henüz kabul etmemiştir. Merkez Bankası'nın AB'ye üyelikle birlikte Avrupa Merkez Bankaları sistemine dahil olmasına ilişkin kural ve yapıları da henüz kabul etmemiştir.
- Ekonomik politika alanında ilerleme kaydedilmiştir. Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu mali politika alanında idari kapasitenin artırılmasına katkıda bulunmaktadır. Düzenleyici etki analizlerinin hazırlanmasına ilişkin yönlendirici ilkeler hazırlanmıştır.

- Ekonomik politika oluşturulması ve uygulanması sorumlu kurumlar arasında parçalanmış yapıdadır ve genelde koordinasyonu yetersizdir. Temel kanunun ekonomik etkileri sadece kısmen değerlendirilmiştir. Politikanın tutarlılığı bazı durumlarda, alınan geçici tedbirlerle bozulmaktadır.

Fasıl 18: İstatistik

- **İstatistik altyapısı** alanında önemli ilerleme kaydedilmiştir. Özellikle 2007-2011 dönemi Resmi İstatistik Programı'nın kabulü önemlidir.
- **İdari kapasite** alanında iç karar mekanizmasının oluşturulması erken dönemdedir.
- Tarım Bakanlığı, Maliye Bakanlığı gibi önemli veri sağlayıcı kurumlarla işbirliğinin, idari veri ve idari verinin en etkili şekilde kullanımı ve mükerrerliğin önlenmesi amacıyla güçlendirilmesi gerekmektedir. Turksat ve başlıca diğer veri sağlayan kurumların personelinin eğitimi şarttır.
- Bölgesel istatistik bürolarının rolü açık olarak belirlenmemiştir.
- **Sınıflandırma ve kayıt** alanında ilerleme kaydedilmiştir.
- **Sektör istatistikleri** alanında ilerleme kaydedilmiştir.
- Yapısal iş istatistikleri anketleri düzenli olarak yürütülmektedir. Ancak yayınında aksamalar bulunmaktadır.
- Birçok alanda Eurostat'a düzenli bilgi akışı ve AB standartlarıyla uyumlu tam bir milli hesaplar sisteminin kurulması için çalışmaların sürdürülmesi gerekmektedir.

Fasıl 19: Sosyal Politika ve İstihdam

- Genel olarak bu alandaki ilerleme sınırlı düzeydedir. Başta sosyal hakların tüm çalışanlara tanınması ve kayıt dışı istihdam olmak üzere birçok alanda sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Başlıca ilişkin kurumsal kapasitenin geliştirilmesi gerekmektedir.
- **İş Kanunu**'nun uygulama alanları başta olmak üzere, söz konusu Kanun'a ilişkin herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın idari kapasitesi yetersizdir.
- **Çocuk işçiliğinin önlenmesi** kapsamında yürütülen çalışmalar sonuç vermiştir, ancak bu konuya ilişkin yasal mevzuattaki eksiklikler devam etmektedir.
- **İş yeri sağlığı ve güvenliği** ile ilgili olarak Türkiye AB müktesebatı ile ileri düzeyde uyum sağlamıştır.
- **Sosyal diyalog** ile ilgili olarak sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Başta işçilerin sendikalara üye olmak üzere sendikaların yönetim kurullarında görev yapmalarının önündeki yasal engeller halen mevcuttur. Türkiye sosyal diyalogun geliştirilmesine yönelik uluslararası sözleşmelere koymuş olduğu çekinceleri kaldırmamıştır.
- **İstihdam politikası** kapsamında sınırlı ilerleme sağlanmıştır. Bu kapsamda belirlenmiş kapsamlı bir strateji bulunmamaktadır. İŞKUR'un idari kapasitesinin artırılması gerekmektedir.
- **Sosyal içermeye** ile ilgili olarak sınırlı ilerleme sağlanmıştır. AB üye ülkeleri arasında, Türkiye'de açlık sınırında yaşayanların nüfusa oranı halen çok fazladır. Sosyal içermeye ilişkin kapsamlı politika üretme ve izleme mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir.
- **Sosyal koruma** kapsamında sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun idari kapasitesinin artırılması gerekmektedir.
- **Ayrımcılıkla mücadele ve kadın – erkek eşitliği** ile ilgili olarak sınırlı ilerleme sağlanmıştır. Bu konularda kapsamlı bir yasal mevzuat bulunmakta, ancak uygulamada sıkıntılarla karşılaşmaktadır.

Fasıl 20: İşletme ve Sanayi Politikası

- Türkiye son yıllarda, **işletme ve sanayi politikası** ilkeleri doğrultusunda, büyük ölçüde AB işletme ve sanayi politikası ilkeleri ile uyumlu bazı stratejik politika belgeleri hazırlayarak ilerleme kaydetmiştir.
- Kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin "düzenlemelerin etki analizleri"nin uygulanmasının genelleştirilmesi gerekmektedir.
- **İşletme ve sanayi politikası** araçlarına ilişkin KOSGEB için yeni bir bütçe düzenlemesinin kabul edilmesiyle ilerleme kaydedilmiştir.
- 2000/35 sayılı ticari işlemlerde geç ödeme ile mücadeleye ilişkin AT Yönergesi'ne uyumlu ilgili ilerleme olmamıştır

- **Sektörel politikalar** alanında Yüksek Planlama Kurulu'nun Türkiye yeni turizm strateji belgesini ve turizm stratejisi eylem planını (2007-2013) kabul etmesiyle ilerleme kaydedilmiştir.
- Bu alandaki ilerleme özellikle Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı'nın çalışmalarına başlamasıyla, turizm stratejisinin kabul edilmesiyle ve DYY'larda önemli bir artışla gerçekleşmiştir.
- Türkiye'nin sanayi stratejisi ve KOBİ strateji belgelerini güncellemesi gerekmektedir.

Fasıl 21: Trans-Avrupa Ağları

- **Trans-Avrupa Ağları** faslında kayda değer bir ilerleme sağlanmıştır. Ulaşım ağları konusunda, ulaşım altyapı ihtiyaçları değerlendirmesinde (*Transport Infrastructure Needs Assessment-TINA*) sona gelinmiştir.
- **Enerji ağları** alanında, Türkiye-Yunanistan doğal gaz bağlantı hattı tamamlanmıştır. Hazar ve Orta Asya bölgesinden başlayarak Türkiye üzerinden Avrupa'ya uzanan Nabucco doğal gaz boru hattı AB'nin öncelikli projelerindedir. Bakü-Tiflis-Erzurum doğal gaz boru hattının inşası tamamlanmıştır.

Fasıl 22: Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu

- *Genel olarak bu alanda Türkiye'nin AB müktesebatına uyumu sınırlı düzeydedir.*
- **Yasal çerçeveye** ilişkin IPA'nın bölgesel kalkınma ve insan kaynakları bileşenlerini uygulamak üzere Merkezi Finans ve İhale Birimi'nin statüsü belirlenmiştir. Ancak, Kalkınma Ajansları Kanunu'na ilişkin yasal belirsizlik sürmektedir.
- **Kurumsal çerçeveye** ilişkin, IPA kapsamında DPT'nin stratejik koordinatör olarak belirlenmesine rağmen, resmi bir mekanizma (bakanlıklar arası komite) oluşturulmamıştır. Kalkınma ajanslarının kurulmasına ve işleyişine yönelik çalışmalar askıya alınmıştır.
- NUTS II ve NUTS III düzeyinde bölgesel istatistik ofisleri kurulmuştur ancak ileride Türkiye'deki NUTS sisteminin gözden geçirilmesi gerekebilir.
- **İdari kapasite** ile ilgili olarak, Yapısal Fonlar ve Uyum Fonu'nun yönetiminden sorumlu olacak bakanlıkların idari kapasitesi sınırlı düzeydedir. Bölgesel düzeyde ise idari kapasite çok zayıftır.
- **Programlama** ile ilgili olarak Stratejik Uyum Çerçeve Belgesi Komisyon tarafından onaylanmış, ilgili bakanlıklar tarafından hazırlanan IPA bileşenlerine ilişkin operasyonel programlar Komisyon'a sunulmuştur.
- **İzleme ve değerlendirme** ile ilgili olarak çalışmalara başlanmıştır.

Fasıl 23: Yargı ve Temel Haklar

- **Yargının bağımsızlığı** ile ilgili olarak, Adalet Bakanlığının yargıç ve savcı adaylarını seçme yetkisinin sınırlanması için Hakimler ve Savcılar Birliği (YARSAV) önderliğinde çalışmalar yapılmaktadır, fakat Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun düzenlenmesi ve adli müfettişlerin raporlama kuralları alanlarında ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Yargının tarafsızlığı** ile ilgili endişeler devam etmektedir, nitekim Cumhurbaşkanı seçimleri esnasında Anayasa Mahkemesi'nin verdiği karar siyasi tepkilere ve taraflılık iddialarının oluşmasına sebep olmuştur.
- **Yargının profesyonelliği ile yeterliğine** ilişkin kapsamlı alanlarda eğitim düzenlenmiştir fakat Adalet Bakanlığı henüz bölgesel düzeyde faaliyet gösteren güçlü ve bağımsız bir eğitim ağı geliştirmemiştir.
- **Yargının etkinliği** ile ilgili olarak, elektronik yargı sayesinde muhakeme ile bilgiye erişim alanında ilerleme kaydedilmiştir ve yargıya verilen parasal desteğin artırılması ile yargı personeli sayısı artmış ve yeni mahkeme salonları kurulmuştur.
- **Yargısal reform** çalışmalarına ilişkin gelişme kaydedilmemiştir.
- **Genel olarak yolsuzluk ile mücadele alanında sınırlı ilerleme kaydedilmiştir.** Bilgiye erişim artmış fakat yasal ve kurumsal yapıların yolsuzluğa karşı güçlendirilmelerinde ilerleme sağlanmıştır. Kapsamlı bir yolsuzluk ile mücadele ve önleme stratejisi gerekmektedir.
- **İşkence ile zalim, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yasağı** ile ilgili olarak koruma önlemleri olumlu etki yaratmaya devam etmektedir.

- Temel hakların denetlenmesi ve teşvik edilmesi ile yetkili **kurumların** oluşturulması ve mevcut kurumların bağımsızlıkları ile ilgili ilerleme kaydedilmemiştir.
- **İşkence ve insanlık dışı veya onur kırıcı muamele ve ceza yasağı** ile ilgili olarak, mevcut yasal önlemler olumlu etkilerini göstermekte ve işkence ve kötü muamele vakalarında düşüş eğilimi devam etmektedir. Fakat İşkence Sözleşmesi ihtiyari Protokolü uyarınca tutuklama merkezlerinin ulusal kurumlar tarafından bağımsız olarak denetlenmesi gerekmektedir.
- **Özel hayat ile aile hayatının korunması ve haberleşmeye saygı** ile ilgili olarak, Haziran 2007 tarihinde Polis Yasasına yapılan tadiller sonucu kolluk güçleri 80 yıl boyunca saklanabilen, parmak izi ve fotoğraf dahil olmak üzere, ehliyet veya pasaport başvurusunda bulunan kişilerin verilerini toplamaya yetkilendirilmişlerdir. Bu bağlamda Kişisel Bilgilerin Korunması Müdürlüğü personel eksikliği yaşamaktadır ve mevzuatın ilgili Yönerge hükümleri uyarınca tadil edilmesi gerekmektedir.
- **İfade, vicdan ve din özgürlüğü** ile ilgili olarak Kasım ayından itibaren aile sicillerinde dini inançların belirtilmesi gerekli değildir. Dini liderler ile diyalog kurulması ve İçişleri Bakanlığı tarafından gayrimüslim Türk vatandaşlarının dini özgürlüklerine ilişkin Sirküler yayınlamış olmasına rağmen bu topluluklar hala sorun yaşamaktadır. Malatya'da üç Protestan öldürülmüştür, Haziran ayında Yargıtay ekümenik patrikhane aleyhine olan ve faaliyetlerini devam ettirmesini zorlaştıracak bir karar almıştır ve Kasım ayında AİHM, Aleviler tarafından açılan davada AİHS 1 no.lu protokolünün 2. Maddesinin (eğitim hakkı) ihlal edildiğine ilişkin oybirliği ile karar almıştır. Vicdani ret ile ilgili olarak ilerleme kaydedilmemiştir ve Türkiye'nin AİHM Ülke kararını uygulaması gerekmektedir.
- **Medya özgürlüğü ve çoğulculuğu** dahil **ifade özgürlüğü** ile ilgili olarak, özellikle Madde 301'in ve genel anlamda Türk Ceza Kanunu'nun uygulanmasında, Ermeni ve Kürt konuları ile ordunun görevlerine ilişkin düşünceler dahil olmak üzere şiddet içermeyen düşüncelerin ifade edilmeleri üzerine birçok mahkumiyet olmuştur. İnsan hakları savunucuları, gazeteciler, akademisyen ve aydınlara karşı başlatılan yargı işlemleri ve tehditler sansüre yol açmıştır.
- İşçi birlikleri ve siyasi parti oluşturma hakkı dahil **toplama ve örgütlenme özgürlüğü** ile ilgili olarak, çoğu zaman vatandaşlar haklarını kullanabilmiştir fakat 1 Mayıs olayları hakkında soruşturma devam etmektedir.
- **Sosyal açıdan korunmaya muhtaç kişiler ve engellilere davranış ve ayrımcılık yasağı** ile ilgili olarak, Engelliler BM Sözleşmesi Mart ayında imzalanmıştır ve işgücü piyasasında cinsiyete bağlı ayrımcılığa karşı mevzuat geliştirilmiştir. Fakat bilgi eksikliği yasama faaliyetlerini zorlaştırmaktadır ve mevzuatta hala eksiklikler vardır.
- **Eğitim hakkına** ilişkin, kız çocuklarının eğitimine ilişkin kampanyalar devam etmekte, fakat okul yaşında olan çocukların %10'u hala eğitim görmemektedir. Sorun bölgesel olarak ve cinsiyet açısından farklılık göstermektedir.
- **Mülkiyet hakkına** ilişkin olarak, gayrimüslim toplulukların yaşadığı sorunlarda ilerleme kaydedilmemiştir. Vakıflar Kanunu veto edilmiştir ve Mecliste bir daha görüşülmemiştir. Azınlık vakıflarına ait mallarının haciz edilmeleri ile ilgili sorunlar yaşamaktadır ve AİHM mülklerin iade edilmeleri veya kişilerin tazmin edilmeleri yönünde karar almıştır.
- **Cinsiyet eşitliği ve kadın hakları** ile ilgili olarak, Ailenin Korunmasına ilişkin Kanunun Nisan ayında tadil edilmesi ile ilerlemeler kaydedilmiştir.
- **Çocuk hakları** ile ilgili olarak, işçi çocukların sayıları azalmıştır ve ilk öğretimde cinsiyetler arası farklılık düşüştür. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı çocuk yoksulluğuna karşı ulusal bir strateji geliştirmiştir.
- **Özgürlük ve güvenlik ile adil yargı hakkı** ile ilgili olarak, mahkemelerde profesyonel çeviri sistemi oluşturulmasında ilerleme kaydedilmemiştir. Adli yardım ile ilgili olarak Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun kabulü ile zorunlu olarak savunma avukatının görevlendirilmesi alanında ilerleme kaydedilmiştir fakat bu zorunluluğun kapsamı suçlar arasında yaratılan farklılıklar nedeniyle sınırlı kalabilir. Medeni hukuk davalarında adli yardıma ilişkin ilerleme kaydedilmemiştir. Mahkemelerin iş yükü nedeniyle çapraz sorgulama ilkesi zarar görmektedir ve hakim ile avukatların yeni uygulamalar ile ilgili eğitim görmeleri gerekmektedir.
- Türkiye'nin **azınlık ve kültürel hakları** ile ilgili konumu değişmemiştir ve uygulamanın uluslararası standartlara erişmesi için ilerleme kaydedilmemiştir.
- **AB vatandaşlarının hakları** ile ilgili ilerleme kaydedilmemiştir.

Fasıl 24: Adalet, Özgürlük ve Güvenlik

- Genel olarak bu alanda AB müktesebatına ve üye ülke uygulamalarına uyum sağlamada ilerleme kaydedilmiştir. Organize suç, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı ile mücadele en fazla ilerleme kaydedilen alanlardandır. Ancak, polis işbirliği, dış sınırlar, göç ve iltica konularında önemli çalışmalar yapılmalıdır;
- **Göç** konusunda sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Ulusal Programı uygulamak ile yetkili görev gücü yeniden faaliyete geçirilmiştir fakat Program çerçevesinde müktesebata uyum için belirlenen süre içinde uyum sağlanmalıdır. Geri kabul edilme ile ilgili Türkiye ile AT arasında başlatılan anlaşma müzakerelerinde ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Vize politikasında** ilerleme kaydedilmiştir. Konsolosluk ve sınır yetkililer için vize talimatları verilmiştir fakat AB vize listesine uyum sağlanması için sekiz ülkenin pozitif listeye eklenmesi gerekmektedir. Havaalanı transit vize sisteminin geliştirilmesi ve sınırda vize alma işlemlerinin kalkması gerekmektedir.
- **Dış sınırlar ve Schengen** konusunda sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Kurumlar arası işbirliği çerçevesinde uygulama usullerinin belirlenmesi için toplantılar düzenlenmiş ve Gümrük İdaresi nezdinde risk analiz ünitesi oluşturulmuştur. Ulusal Program belirlenmesi gereken detaylı bir yol haritası ile uygulanmalıdır. Yeni bir sınır kolluk kuvvetinin kurulması için ilerleme kaydedilmemiştir.
- **Cezai Yargı işbirliği** ile ilgili olarak ilerleme kaydedilmemiştir. Türk hukuk düzeninde yabancı mahkeme kararlarının doğrudan uygulanması, çift suçluluğun kaldırılması ve imtina nedenlerinin kısıtlanması kabul edilmemektedir. Yargı işbirliği çoğunlukla ikili anlaşmalar ile sağlanmaktadır. 2001 senesinde itibaren Eurojust ile işbirliği yapılmasına rağmen işbirliği anlaşması imzalanmamıştır.
- **Polis işbirliği** ile ilgili olarak sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Tüm ana uluslararası antlaşmalar imzalanmıştır fakat kişisel veri koruması alanında mevzuat eksikliği sorun teşkil etmektedir. Yasa uygulayıcıları için etik kuralların kabul edilmesi ve bölgesel işbirliği konusunda ilerleme kaydedilmelidir.
- **Örgütlü suç ile mücadele** alanında ilerleme kaydedilmiştir. Ulusal strateji ve kaçakçılık yasası kabul edilmiştir ve sanal ortamda işlenen suçlar için tedbirler alınmıştır. Strateji somut bir uygulama planı ile tamamlanmalı ve adli tıp analiz altyapısı ve donatımı geliştirilmelidir.
- **Terör ile Mücadele** ile ilgili olarak müktesebata uyum konusunda ilerleme kaydedilmiştir. Terör finansmanı konusunda mevzuat kabul edilmiştir fakat ilgili uluslararası antlaşmaların onaylanması gerekmektedir.
- **Uyuşturucu ile Mücadele** konusunda ilerleme kaydedilmiştir. AB Eylem Planı ile uyum sağlayan bir Ulusal Strateji kabul edilmiştir ve Üye Devletler ile işbirliğince birçok operasyon düzenlenmiştir. Uyuşturucu bilgi ve belge merkezi kurulmuştur fakat tedavi merkezlerinin kapasiteleri yetersizdir. Merkezi Dublin Grubuna katılım çalışmaları geliştirilmelidir.
- **Gümrük işbirliği** ile ilgili olarak bazı ilerlemeler kaydedilmiştir ve polis ile gümrük yetkililerin işbirliği ile büyük miktarda uyuşturucuya el konulmuştur. Risk yönetimi stratejisi geliştirilmiş ve eğitimler düzenlenmiştir fakat kişisel veri koruması alanında mevzuat eksikliği sorun yaratmaktadır.
- **Avro'nun kalpazanlığa karşı korunması** için denetleme sistemi uygulanmaktadır ve sahte para analizi ile sınıflandırması için yetkili idari kapasite yeterli seviyededir.

Fasıl 25: Bilim ve Araştırma

- Türkiye bilim ve araştırma alanında önemli ilerleme kaydetmiştir. **Araştırma politikasına** ilişkin olarak Türkiye ulusal inovasyon stratejisini ve onunla ilgili faaliyet planını kabul etmiştir.
- 2006 yılında 15, 2007 yılında ise 17 yeni üniversite kurulmuştur.
- Türkiye son iki yılda **6. Çerçeve Programı'na** katılım oranında ilerleme kaydetmiştir. Ancak halen potansiyelinin tamamını kullanmaktan uzaktır.
- Türkiye'nin 7. Çerçeve Programı'na aktif katılımını artırmak için bir faaliyet planı hazırlanmıştır.
- Türkiye 7. Euratom Araştırma Çerçeve Programı'na ortaklık başvurusunda bulunmuştur.

Fasıl 26: Eğitim ve Kültür

- **Eğitim, öğretim, gençlik ve kültür alanında büyük ilerleme sağlanmıştır.**
- Türkiye'nin, Lizbon stratejileri ile uyum çalışmalarını sürdürmesi gerekmektedir.
- Türkiye, Hayatboyu Öğrenme, Gençlik ve Kültür Programlarına (2007-2013) katılmaktadır.

- Türkiye, Kültürel Anlatım Yollarının Çeşitliliğinin Korunması ve Teşvik Edilmesine İlişkin UNESCO Sözleşmesi'ni imzalamış, ancak henüz onaylamamıştır.

Fasıl 27: Çevre

- Genel olarak bu alanda merkezi düzeyde idari kapasitenin güçlendirilmesinde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak, yatay mevzuat, hava kalitesi, kimyasallar, ses ve atık alanlarında sınırlı düzeyde ilerleme kaydedilmiştir. Risk yönetimi ve sanayi kirlilik alanlarında ilerleme kaydedilmemiştir. Müktesebata genel uyum düzeyi zayıftır.
- AB müktesebatına uyumu sağlamak amacıyla bir **Entegre Çevre Uyum Stratejisi** geliştirilmiştir.
- **Yatay mevzuat** alanında ilerleme kaydedilmiştir. Çevresel Etki Analizi Yönergesi büyük ölçüde ulusal mevzuata aktarılmıştır, ancak danışma usulleri henüz geliştirilmemiştir. Montreal Protokolü ile ilgili bir genelge kabul edilmiş ve müktesebat ile Marpol Protokolü'nün uygulanmasında ilerleme kaydedilmiştir. Kyoto Protokolü imzalanmamış ve AB mevzuatına uygun olarak sera gazı emisyon ticaret sistemi oluşturulmamıştır.
- **Hava kalitesi** ile ilgili olarak sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Özellikle organik bileşik emisyonlar, ulusal emisyon düzeyleri ve likit sıvı yakıtlardaki kükürt seviyesine ilişkin AB müktesebatı ve çerçeve yönergelere uyum tamamen gerçekleşmemiştir. Ancak, yakıt ithalatı kuralları ve denetleme teşkilatları kurulmuştur.
- **Atık yönetimi** konusunda müktesebata uyumda ilerleme kaydedilmiştir. Özellikle paketleme mevzuatında AB standartları yakalanmış, ancak halen bir ulusal atık yönetimi planı geliştirilmemiştir.
- **Su kalitesine** ilişkin ilerleme kaydedilmemiştir. Ancak, su yönetimi kurumsal yapılanması su havzası yönetimi düzeyinde geliştirilmemiştir.
- **Doğanın korunması** ile ilgili olarak sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Ulusal mevzuata uygun olarak bazı alanlar korunmaktadır, ancak AB müktesebatına uyum düşük seviyededir. Doğal yaşam ortamlarının giderek yok olması endişe vericidir.
- **Sanayi kirliliğinin kontrol edilmesi ve Risk yönetimi** alanlarında ilerleme kaydedilmemiştir. Müktesebata uyum düşük seviyededir ve entegre ruhsat sisteminin geliştirilmesi başlangıç safhasındadır.
- **Kimyasallara** ilişkin olarak bazı ilerlemeler kaydedilmiş ve gerekli mevzuat kabul edilmiştir, ancak uygulama kapasitesi düşük seviyededir.
- **Gürültü ve Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar** konularında ilerleme kaydedilmemiştir. Gürültü alanında uyum düzeyi yüksek olsa bile harita ve eylem planları gerekmektedir.
- **İdari Kapasitenin** oluşturulmasında önemli ilerlemeler kaydedilmiş ve birçok uzman eğitilmiştir. Ancak, ulusal bir çevre dairesi kurulması ile ilgili ilerleme kaydedilmemiştir ve idari kapasitenin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Fasıl 28: Tüketicinin Korunması ve Kamu Sağlığı

- **Tüketicinin korunması** alanında bazı gelişmeler kaydedilmiştir. Tüketicinin Korunması Genel Müdürlüğü on-line hizmetlerini geliştirmiştir. Personelin eğitimi tamamlanmıştır. Ancak, Tüketici Konseyi'nin kararlarının uygulanması alanında ve kalifiye personel sayısında eksiklikler bulunmaktadır.
- **Tüketicilerin yargıya erişimi** konusunda hakem heyetlerinin düzenli eğitilmesi için bir bakanlık bülteni yayımlanması olumlu bir gelişme olmuştur. Tüketici Mahkemelerinin sayısı da artmıştır. Ancak, tüketicinin korunmasına ilişkin içtihat ve istatistikler halen kamunun kullanımına açık değildir. Tüketici mevzuatının mahkemelerce yorumlanması konusunda her zaman tutarlılık sağlanamamaktadır.
- **Tüketici hareketi** zayıftır, STK'lar arasında işbirliği ve ortaklıklar sınırlıdır, STK'lar kaynak sıkıntısı çekmektedir ve kamu kurumlarıyla ilişkileri yetersizdir. Bu konuda çalışmalar sürdürülmektedir.
- **Ürün güvenliği** konusunda yeni bir gelişme yaşanmamıştır. Mevzuat uyumu ilerlemiştir. Türkiye ithal edilen oyuncaklarda, kişisel korunma ekipmanı, radyo telekomünikasyon aletlerinde, inşaat malzemelerinde ve pillerde güvenlik kontrolleri gerçekleştirmiştir. İlgili otoriteler arasında gümrükler dahil koordinasyon zayıftır. Bu alandaki çalışmalar devam etmektedir.

- **Ürün güvenliği dışındaki konularda** bir miktar ilerleme kaydedilmiştir. Yeni çıkarılan bir tüzük, elektrik dağıtım şirketlerine tüketicilere kesinti yapmadan 48 saat önce haber vermeleri yükümlülüğünü getirmektedir. Tüzük tazminat hakkı da öngörmektedir. Paket turlar konusunda da mevzuat uyumu sağlanmıştır. Bu alandaki çalışmalar devam etmektedir.
- **Kamu sağlığı** alanında orta seviyede ilerleme kaydedilmiştir.
- **Tütün** alanında mevzuat uyumu yüksek düzeydedir. Vergilerin artırılması ve tütün reklamları gibi alanlarda ise halen eksiklikler mevcuttur.
- **Bulaşıcı hastalıklar** konusunda izleme ve kontrole ilişkin uygulama kanunu çıkarılmıştır. Test laboratuvarlarına yatırım ve laboratuvarların teşhis kapasitesi konularında eksiklikler mevcuttur.
- **Kan ürünleri** konusunda mevzuat alanında bir gelişme olmamıştır.
- **Akıl sağlığı** konusunda ise sınırlı gelişme kaydedilmiştir.

Fasıl 29: Gümrük Birliği

- Genel olarak; Türkiye, Gümrük Birliği dolayısıyla, AB ile yüksek düzeyde uyum sağlamıştır. Bununla birlikte, serbest bölgeler, gümrük vergisi muafiyeti, transit, korsan ve taklit mallarla mücadele ve sonradan kontrollere ilişkin olarak uyum, henüz başlangıç aşamasındadır.
- Türkiye, **gümrük mevzuatına** ilişkin olarak, sınırlı ilerleme kaydetmiştir..
- Türkiye, Gümrük Birliği'nden doğan yükümlülükleriyle uyumlu olmayan gümrük muafiyeti mevzuatına ilişkin olarak; bir ilerleme kaydetmemiştir. Gümrüksüz satış mağazalarına ilişkin rejim, Türkiye'nin gümrük birliğinden doğan yükümlülüklerine aykırı olarak, Türk gümrük sahasına giren yolculara gümrüksüz satış yapılmasına izin vermektedir.
- Türk gümrük sahasının dışında kabul edilen serbest bölgelere ilişkin olarak da, bir ilerleme sağlanmamıştır.
- Gümrük Birliği, Aralık 2006'da belli şartlar yerine getirilmeden açılmaması kararlaştırılan 8 başlıktan biridir. G. Kıbrıs bayrağını taşıyan veya son uğradığı liman G. Kıbrıs'ta olan gemi ve uçaklarca taşınan malların serbest dolaşımına uygulanan sınırlamalar devam ettiği müddetçe, Türkiye'nin, bu başlığa ilişkin topluluk müktesebatını tam olarak uyguladığı söylenemeyecektir.
- Gümrük Müsteşarlığı, idari ve uygulama kapasitesini güçlendirmiştir. Bununla birlikte modernizasyon çabalarına dönük olarak; özellikle taşra birimlerindeki gümrük memurlarına yönelik eğitim, tüm bölgelere genişletilmelidir. Ayrıca, Müsteşarlığın fikri mülkiyet haklarının icrası bağlamında durumu yeterli düzeyde olmayıp; Kültür Bakanlığı, Türk Patent Enstitüsü ve emniyet birimleri gibi kamu kurumları ile arasındaki eşgüdüm düzeyi düşüktür.

Fasıl 30: Dış İlişkiler

- Genel olarak; ortak ticaret politikasına ilişkin sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye, birçok alanda, AB'nin ortak ticaret politikasıyla yüksek düzeyde uyum sağlamış olmakla birlikte, gümrük birliği kurallarına yönelik ihlaller devam etmekte ve iki taraflı ticari ilişkilerde sapsmalara yol açmaktadır.
- Türkiye'nin **genelleştirilmiş tercihler sistemi** (GTS), kapsama alınmayan ürünler açısından AB'ninki ile uyumlaştırılmamıştır.
- **DTÖ** bağlamında, özellikle Doha Kalkınma Gündemi'ne ilişkin olarak, Türkiye'nin AB ile uyumu geliştirmesi gerekmektedir. Türkiye, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) gibi birtakım uluslararası örgütlerde çoğu zaman tutumunu AB'ninki ile uyumlaştırmamaktadır.
- **Üçüncü ülkelerle yapılan ikili anlaşmalara ilişkin** olarak; bir ölçüde ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye, Arnavutluk ile bir serbest ticaret anlaşması(STA) imzalamış olup Mısır ve Suriye ile imzalanan STA'lar da yürürlüğe girmiştir.
- **Kalkınma politikası ve insani yardım** alanlarında; Türkiye'nin uyumu tatmin edici düzeydedir. Türkiye 2006 yılında resmi olarak yarım milyar dolar kalkınma yardımı yapmıştır. Türkiye İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA)'nın, Karadağ'da açtığı ofisle birlikte, toplam ofis sayısı 22'ye yükselmiştir.

Fasıl 31: Dışişleri, Güvenlik ve Savunma Politikası

- AB ve Türkiye arasındaki düzenli diyalog dış politika alanında devam etmiştir. Türkiye, Avrupa Komşuluk Politikası'nı desteklemektedir.

- Irak konusunda Türkiye, ulusal uzlaşma, güvenlik ve barış çabalarını desteklemeye devam etmiştir.
- Türkiye, İran nükleer programı ile ilgili tüm açıklamaları desteklemiştir.
- Ermenistan ile, üst düzey Ermeni ve Türk yetkililer arasında resmi görüşmeler yapılmıştır. Ancak, Türkiye, Ermenistan ile olan kara sınırını kapalı tutmayı sürdürmektedir.
- Türkiye Orta Doğu Barış Süreci'ne desteğini sürdürmüştür.
- Türkiye, Mayıs ve Kasım 2007 tarihleri arasında Türkiye Karadeniz Ekonomik İşbirliği örgütünün dönem başkanlığını üstlenmiştir. Türkiye söz konusu örgütün yeniden canlandırılması için sürekli bir çaba göstermiştir.
- Türkiye, Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası (ODGP) ile olan uyumunu devam ettirmiştir. Türk Dışişleri Bakanlığı'nın idari kapasitesi AB'nin ODGP'si ile uyumludur.
- AB yaptırımları ve sınırlayıcı önlemlerine uyum ve uygulama henüz tamamlanmamıştır.
- **Uluslararası örgütlerle işbirliği** alanında Türkiye, terörizme atıfta bulunmadığı gerekçesiyle Uluslararası Ceza Mahkemesi Tüzüğü'ne taraf olmamıştır.
- Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP) kapsamında Türkiye, AB liderliğindeki askeri birlik EUFOR'un ALTHEA operasyonuna katkıda bulunmaya devam etmektedir.
- Türkiye, NATO liderliğindeki Darfur barış gücüne destek sağlamaktadır. Mayıs'ta Türkiye, KFOR Çokuluslu Görev Gücü Güney bölgesel birliğinin komutasını bir yıllığına üstlenmiştir.
- AB-NATO işbirliğinde Türkiye, G. Kıbrıs ve Malta'nın Berlin Plus Anlaşması temelinde AB-NATO stratejik işbirliği içerisinde yer almasına karşı çıkmaktadır.
- Türkiye, G. Kıbrıs'ın Wassenaar Anlaşması'na üyeliğini bloke etmeye devam etmektedir

Fasıl 32: Mali Kontrol

- **Kamu iç mali denetimine** ilişkin Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (KMYKK) için uygulama tüzüğü'nün kabul edilmesiyle ilerleme kaydedilmiştir, ancak tüzük tam olarak uygulanmamaktadır.
- Kamu muhasebesine ilişkin bazı yasal düzenlemeler çıkarılmıştır. Yerel yönetimlerin bütçeleme ve muhasebesine ilişkin tüzük, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na yerel düzeyde uyumu sağlamıştır.
- **Dış denetim** konusunda kaydedilen herhangi bir gelişme olmamıştır. Gözden geçirilen Sayıştay Kanunu onaylanmamıştır.
- Avrupa Toplulukları'nın Mali Çıkarlarının Korunmasına İlişkin Sözleşme ve protokolleri ile uyumun tamamlanması için yasal değişiklikler askıdadır. Bu alandaki hazırlıklar yavaş bir şekilde ilerlemiştir.
- Avro'nun kalpazanlığa karşı korunmasına yönelik herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir. Kalpazanlık izleme sistemi, bir ulusal analiz merkezi, ulusal madeni para analiz merkezi ve bir ulusal merkezi büronun kurulmamış olması nedeniyle tamamlanmamıştır.
- Kamu iç mali denetimi standartları ve ilkelerinin daha da geliştirilmesi için Türkiye'nin 2002 tarihli Kamu İç Mali Denetimi Politika Belgesi'ni güncellemesi ve ilgili yasal düzenlemeleri gözden geçirmesi gerekmektedir.
- AB mali çıkarlarının korunması konusunda, Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Ofisi (OLAF) ile işbirliğinde kalıcı yapılara gereksinim bulunmaktadır.

Fasıl 33: Mali ve Bütçesel Hükümler

- Mali ve Bütçesel Hükümler alanında kayda değer bir ilerleme olmamıştır. Öz Kaynaklar Sisteminin uygulanmasına ilişkin olarak temel ilke ve kurumlar hakkındaki AB sistemiyle önemli bir farklılık bulunmamaktadır.
- Başta gümrükler, vergilendirme, istatistik ve mali kontrol olmak üzere ilgili müktesebat başlıklarında uyum çalışmalarının sürdürülmesi gerekmektedir. Bu çalışmalar arasında gümrük vergileri ve KDV alanında yolsuzlukla mücadele önlemlerinin artırılarak AB mali çıkarlarının korunması gelmektedir.
- Bu alandaki müktesebat ülke mevzuatına aktarmayı gerektirmemekle birlikte Türkiye, öz kaynakları doğru hesaplama, toplama, ödeme ve kontrolünün sağlanması amacıyla zamanı geldiğinde koordinasyon yapıları ve uygulama kurallarını oluşturmalı ve AB'ye öz kaynaklar kurallarının uygulanması konusunda bilgi verebilmelidir.